

Вище по розрізу спостерігається поступове вимирання гігантопродуктусів і повне їх зникнення до часу відкладення вапняку Д₅ (за Геолкомом). Вимирають також й інші поширені в указаному вапняку брахіоподи, наприклад *Spirifer pellaensis* Well., який в більш високих горизонтах нами не зустрінутий. Поряд з цим значно розвинулись *Myalina*, *Posidoniella laevis* (Brown), *Posidoniella elongata* (Hind.), *Posidonomya lischnjanskiensis* Schul., і у вигляді поодиноких екземплярів зустрінуті *Linoproductus corrugatus* (M'Co y), *Chonetes pseudovarialata* var. *fenia* Rot. Останні у великій кількості зустрічаються у верхній частині намюрського ярусу.

На появу нових форм на цьому стратиграфічному рубежі вказують також і інші дослідники. А. П. Ротай [7] відмічає появу нових форм брахіопод, Н. В. Василюк [3] — коралів, Н. Є. Бражнікова [2] та М. Ф. Манукалова-Гребенюк [5] — мікрофауни. Зміни відбуваються також і у вигляді флори (за даними М. Д. Залесського [4] та К. О. Новик [6]).

Таким чином, аналіз фауністичних решток, знайдених у вапняку Д₁ — петропавлівському і породах, які лежать поблизу, показує, що даний вапняк є тим рубежом, до часу нагромадження якого відбувалося оновлення органічного світу, і ця обставина, на нашу думку, є вирішальною для проведення нижньої границі по вапняку Д₁ — петропавлівському.

ЛІТЕРАТУРА

1. Айзенберг Д. Е., Стратиграфия и палеогеография нижнего карбона западного сектора Большого Донбасса, Изд-во АН УССР, 1958.
2. Бражнікова Н. Е., Основные этапы развития фораминифер на границе нижнего и среднего карбона Донецкого бассейна, Тр. совещ. «Об. объеме намюр. яруса и его полож. в каменноугольной системе», Изд-во АН УССР, 1957.
3. Василюк Н. П., Этапы розвитку коралів в нижньому карбоні Донецького басейну, Геол. журн. АН УРСР, т. XV, в. 2, 1955.
4. Залесский М. Д. и Чиркова Е. Ф., Палеоботанические исследования в нижнем карбоне Донецкого бассейна и деление того карбона на основании ископаемой флоры, Тр. Всесоюз. геол.-развед. обгед., в. 275, 1938.
5. Манукалова-Гребенюк М. Ф., Стратиграфическое расчленение нижнего карбона Донецкого бассейна по микрофауне, Изв. АН УССР, сер. геол., т. I, 1960.
6. Новик К. О., Этапы розвитку кам'яновугільної флори півдня Європейської частини УРСР, Геол. журн. АН УРСР, т. XIII, в. 3, 1953.
7. Ротай А. П., Нижний карбон, Геология СССР, т. VII, 1944.

Дніпропетровський
гірничий інститут

Стаття надійшла
14.VII 1961 р.

Д. Є. Макаренко

Деякі нові та маловідомі види молюсків із палеогенових відкладів УРСР

При стратиграфічному розчленуванні палеогенових відкладів та з'ясуванні фізико-географічної обстановки минулих епох вирішальне значення має фауна молюсків. Нижче наводяться описи нових та маловідомих видів молюсків (таблиця) з різних регіонів України, які мають певне стратиграфічне значення і можуть бути використані при геологозійомочних роботах*.

* Користуюсь нагодою, щоб висловити щиру подяку старшим науковим співробітникам ІГН АН УРСР М. П. Балуховському, Ф. А. Станіславському, доценту Дніпропетровського гірничого інституту П. М. Диссі та геологам Інгулецької ГРП О. О. Пугаченко і У. П. Кривонос за передачу на визначення фауну молюсків.

Під час перегляду мандриківської фауни нами знайдено одну пластинку панцера верхньооеоценового хітона. Як відомо, хітони дуже рідко зустрічаються у викопному стані. З палеогену УРСР хітони до цього часу не були відомі.

Назва виду	Місцезнаходження	Геологічний вік
<i>Tellina pseudorostralis</i> d'Orb.	Луганська область, с. Осинівка	Верхній палеоцен — нижній еоцен
<i>Tellina rostralis</i> Lam.	Там же	Середній—верхній еоцен
<i>Chlamys elegans</i> sp. n.	Дніпропетровська область, урочище Зелена Долина	Верхній еоцен—нижній олігоцен
<i>Pseudammussium cossmanni</i> Коен.	м. Дніпропетровськ	Верхній еоцен — нижній олігоцен
<i>Spondylus volhynicus</i> sp. n.	Ровенська область, с. Берестя	Верхній еоцен
<i>Ostrea squalensis</i> sp. n.	Дніпропетровська область, м. Микола-Козельськ	Середній еоцен
<i>Cuspidaria tricostata</i> Słod.	Запорізька область, с. Пологи	Верхній еоцен
<i>Vermetus akkaiensis</i> sp. n.	Кримська область, м. Білогорськ	Нижній — середній еоцен
<i>Megalocypraea gigantea</i> Münst.	Кримська область, м. Інкерман	Середній — верхній еоцен

КЛАС LAMELLIBRANCHIATA

РОДИНА TELLINIDAE BLAINVILLE, 1814

Рід *Tellina* Linne, 1758

Tellina pseudorostralis d'Orbingy

Табл. I, фіг. 11.

1860. *Tellina pseudo-rostralis* d'Orb. Deshayes, Description des animaux sens vertebres, t. I, p. 329.

1904. *Tellina pseudorostralis* Cossmann et Pissarro, Iconographie, t. I, pl. V, fig. 35—1.

Матеріалом для встановлення цього виду послужило одне ядро правої стулки. Стулка належить невеликій черепащі неправильної видовжено-овальної форми, у якої задній край витягнутий у вигляді ростра. Передня частина кардинального края видовжена, слабо випукла, поступово переходить у короткий випуклий передній край. Останній в свою чергу поступово переходить у видовжений і слабо випуклий нижній. Задній край більш короткий, косо зрізаний, з слабо увігнутими замковою і вентральною сторонами. Маківка маленька, наближена до заднього краю і спрямована вперед. Кіль на ядрі ледве помітний. Скульптура не зберіглася.

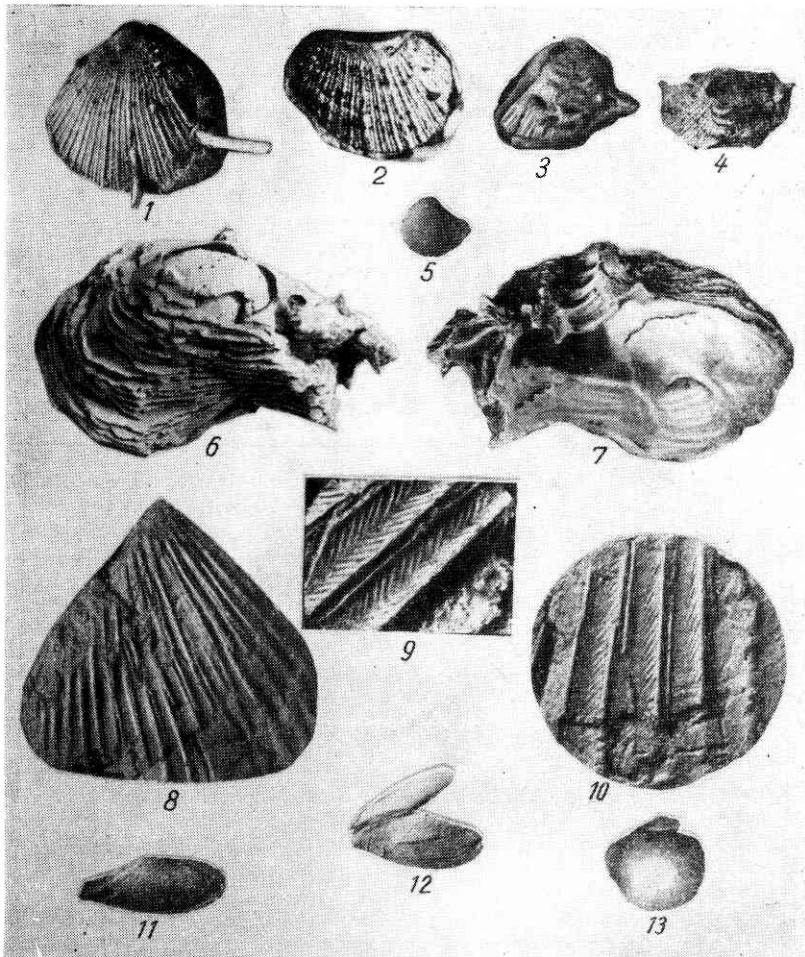
Розміри. Довжина 20 мм, висота 7,5 мм, випуклість стулки приблизно 2 мм.

Місцезнаходження та породи. Кременисті крупнозернисті пісковики с. Осинівки, Ново-Псковського району, Луганської області.

Геологічний вік і поширення. Кюїзьський і тенетський яруси Франції.

1824. *Tellina rostralis* Lamarck. Deshayes, Description des coquilles, t. I, p. 80, pl. XI, fig. 1—2.
1860. *Tellina rostralis* Deshayes. Description des animaux sans vertebres, t. I, p. 330.
1904. *Tellina rostralis* Cossmann et Pissarro. Iconographi, t. I, pl. V, fig. 35—2.
1936. *Tellina rostralis* Glibert. Fauna malacologique de sables de Wemmel, p. 171, pl. VI, fig. 6.

ТАБЛИЦЯ I

Фіг. 1—4 — *Spondylus volhynicus* sp. n. (1, 2 — верхня стулка, 3, 4 — нижня стулка); фіг. 5 — *Cuspidaria tricostata* Sldk. (зовнішнє ядро лівої стулки); фіг. 6—7 — *Ostrea squalensis* sp. n. (нижня стулка, вид зверху й знизу); фіг. 8—10 — *Chlamys elegans* sp. n. (збільшено); фіг. 11 — *Tellina pseudorostralis* d'Orb. (зовнішнє ядро правої стулки); фіг. 12 — *Tellina rostralis* Lam. (зовнішнє ядро).

В колекції двостулковий екземпляр у вигляді зовнішнього ядра. Черепашка рівностулчаста, видовжена. Маківка низенька, майже центральна, дещо наближена до заднього краю. Передній край плавно заокруглений, притуплений. Задній край звужений і косо зрізаний. Нижній край слабо випуклий, до заднього випуклість змінюється на депресію. Від маківки до точки сполучення паліального із заднім краєм проходить слабо виражений кіль. Зовнішня поверхня вкрита тонкими концентричними валоподібними ребрами в кількості 30 штук. На

кільцеподібному підвищенні частина ребер виклинюється, а частина круто повертає в бік маківки.

Розміри. Довжина 22 мм, висота 10 мм, випуклість стулки приблизно 2 мм.

Порівняння. Особливих відхилень від наведених в синонімічній описі цього виду не помічається.

Місцезнаходження та породи. Зеленувато-сірі опоки с. Осинівки, Ново-Псковського району, Луганської області.

Геологічний вік та поширення. Середній еоцен Паризького басейну і Бельгії. Верхній еоцен Франції. Бучацька світа України та прилеглих областей РРФСР (хутір Хрипун, Воронежської області).

РОДИНА PECTINIDAE LAMARCK, 1801

Рід *Chlamys* Bolten, 1798

Chlamys elegans * sp. n.

Табл. I, фіг. 8—10.

Голотип зберігається в музеї ІГН АН УРСР; околиці м. Кривий Ріг, урочище Зелена Долина. Верхній еоцен, нижній олігоцен.

Опис. Черепашка середнього розміру, тоненька, пектиноїдної форми, з високим примаківочним трикутником. Скульптура зовнішньої поверхні складається з 30—38 тонких, невисоких ребер, які проходять від маківки до паліального краю. Ребра гостроверхі. Міжреберні проміжки широкі, з увігнутими основами, які, в свою чергу, скульптовані V-подібними симетрично розташованими штрихами, що нагадують орнамент в «сосонку». Такий орнамент спостерігається лише в центральному секторі стулки. Біля бокових країв симетричність орнаменту на інтеркостальних проміжках порушується.

Розміри. Висота стулки по реконструкції 35 мм, ширина—34 мм.

Порівняння. Привертає до себе увагу оригінальна зовнішня скульптура черепашки. Завдяки їй дуже легко відрізнити цю форму від інших представників роду *Chlamys*, навіть по невеликому уламку стулки. Серед описаних в літературі форм подібного виду немає.

Місцезнаходження та породи. Жовтувато-зеленуваті глини урочища Зелена Долина в районі Кривого Рогу, вище яких залягає марганцево-рудна верства.

Геологічний вік. Верхній еоцен — нижній олігоцен.

Матеріал. Окремі фрагментарні уламки правої стулки.

Рід *Pseudamussium* Mögisch, 1853

Pseudamussium cossmanni Коенен

Табл. I, фіг. 13.

1893. *Pecten Cossmanni* Коенен. D. Nordd. Unter—Olig., p. 1029, pl. 67, fig. 16 a, b, 17 a, b, 19 a, b, 20 a, b.

1936. *Pseudamussium cossmanni* Коробков, О некоторых видах моллюсков из Хадумского горизонта, стр. 16, табл. I, фіг. 18, 19, 20.

1936. *Pseudamussium cossmanni* Коробков. Pectinidae северокавказского палеогена, стр. 61, табл. IV, фіг. 8—13.

Права стулка з усіма деталями будови.

Черепашка дуже маленька, тонкостінна, звичайної пектиноїдної форми. Права стулка майже рівнобічна, з ледве помітним відтягнутим переднім краєм. Перехід переднього краю в нижній і потім у задній абсолютно поступовий, у вигляді плавної кривої. Задній край непомітно зливається з зовнішнім краєм заднього вушка. Апікальний кут 98°. Маківка маленька, гостра, майже центральна. Випуклість стулки по-

* Назва від латинського *elegans* — витончений, добірний, елегантний.

мірна. Точка максимальної випуклості знаходиться у верхній третині висоти стулки. Випуклість поступово зменшується в напрямку до заднього краю і значно швидше до переднього краю.

Вушкоподібні відростки майже рівновеликі. Замковий край абсолютно прямолінійний. Дещо ширше від переднього заднє вушко помітно переходить в стулку і має заокруглений зовнішній кут. У переднього вушка правильно заокруглений передній край. В середній частині воно досить випукле. Бісусний виріз гострокутний, чіткий. Поверхня стулки гладенька; при великому збільшенні помітні тонкі концентричні лінії наростання, які вкривають також вушкоподібні відростки. Внутрішня поверхня гладенька, блискуча.

Розміри. Висота 3 мм, ширина 2,8 мм.

Порівняння. Між описаною формою і латторфськими екземплярами, які вивчав Кенен, ніяких відмін немає. Такий же висновок одержуємо і при порівнянні з північнокавказькими (хадумськими) формами за описом І. О. Коробкова. Кенен відмітив значну подібність *P. cossmanni* та *Pecten inornatus* Speer і навіть частково включив останнього в синоніміку *Pseudamussium cossmanni*. З правильністю такого ототожнення важко погодитися без огляду оригіналів. Близьким видом до описаного є *P. hauchecornei* Koepf із Золінгена, який відрізняється більшою випуклістю стулок у юних індивідумів, більшою шириною черепашки і висотою переднього вушка, маківкою, яка спрямована не вперед.

Місцезнаходження та породи. Глауконітові піщано-глинисті відклади м. Дніпропетровська (свердловина в районі залізничного вузла).

Геологічний вік і розповсюдження. Латторфський ярус Північної частини ФРН, хадумський горизонт Північного Кавказу, планорбелова світа Криму, київська світа України.

РОДИНА SPONDYLIDAE GRAY, 1826

Рід *Spondylus* Linne, 1758

Spondylus volhynicus * sp. n.

Табл. I, фіг. 1—4.

Голотип зберігається в музеї ІГН АН УРСР; с. Берестя, Дубровицького району, Ровенської області. Верхній еоцен.

Опис. Черепашка невеличка, тонкостінна, трикутно-округлої форми. Нижній край заокруглений, задня частина стулки помітно відтягнута. Максимальна випуклість знаходиться в середній частині черепашки. Маківка низька, тупа, вушкоподібні відростки не відокремлені. Стулки скульптовані по-різному.

Верхня (ліва) стулка прикрашена радіальними валоподібними ребрами кількох генерацій — більш розвиненими основними і другорядними, що виклинюються до маківки. Ребра розташовані досить густо. Основні ребра, переважно поблизу паліального краю, несуть довгі (до 18 мм) шипи, які відходять від ребер не по дотичній лінії, а майже перпендикулярно до ребра. Шипи слабо загнуті вгору до маківки, на їх нижній частині знаходиться невеличка канавка. На другорядних ребрах густо розташовані голочки, висотою 1—1,5 мм. Кількість основних ребер нестала. На деяких екземплярах нараховується 8 основних ребер, які відмежовують на стулці 7 секторів. В кожному секторі нараховується по 3 ребра меншого розміру, між якими, в свою чергу, вклинюється ще 4 реберця меншого розміру. В біокуляр на ребрах помітна також радіальна струменистість.

* Назва від слова «Волинь».

На нижній (правій) стулці переважає концентрична лускоподібна скульптура. Окремі луски іноді зростаються в широкі пластинки, як у представників роду *Chama*. На вільних від пластин місцях спостерігаються радіальні ребра, які іноді несуть на собі також дрібні шипи. Внутрішній край зазублений.

Розміри. Середній екземпляр має висоту 25 мм, ширину 24 мм, випуклість приблизно 12 мм.

Порівняння. Серед відносно невеликої кількості видів *Spondylidae* із палеогенових відкладів подібної форми немає. Деякі риси скульптури описаної форми частково нагадують скульптуру *Sp. bifrons* Münst. Однак нема ніяких підстав зарахувати її до *Sp. bifrons* Münst.

Місцезнаходження та породи. Мергелі с. Берестя, Дубровицького району, Ровенської області.

Геологічний вік. Київська світа, верхній еоцен.

Матеріал. Три верхніх і три нижніх стулки.

РОДИНА *OSTREIDAE* LAMARCK, 1818

Рід *Ostrea* Linne, 1758

Ostrea squalensis * sp. n.

Табл. I, фір. 6, 7.

Голотип зберігається в музеї ІГН АН УРСР; с. Микола-Козельськ, Широківського району, Дніпропетровської області. Середній еоцен.

Опис. Черепашка середнього розміру, товста, видовжена, сильно випукла, неправильної овальної форми, що обумовлюється субстратом, до якого приростає стулка. Ліва (нижня) стулка глибока, з крутими схилами і нависаючою замковою площадкою. Задній край заокруглений і лопатоподібно розширений. Передній — дещо звужений, з пальцеподібними відростками. На паліальному краї, ближче до переднього краю, знаходиться глибокий синус. Маківка нечітка, розташована дещо ближче до переднього краю. Замкова площадка широка і висока, трохи нахилена назад. Поверхня її нерівна, зморшкувата, з чіткими лінійними слідами наростання. По обидва боки лігаментної площадки знаходиться по одному вузькому (до 1 мм) рівчачку, які наслідують контури лігаментної площадки. Ширина останньої 8 мм, висота 13 мм. Зовнішня поверхня нижньої стулки густо вкрита тонколистуватими лускоподібними концентричними ребрами, внаслідок чого стулка пориста, губчаста. Ребра рівномірно вкривають всю поверхню стулки, в тому числі й зморшкуваті розгалуження. Внутрішня поверхня лівої стулки гладенька. Слід приростання адуктора нечіткий, мілкий, овальної форми, зміщений до нижнього краю на задню половину стулки. Верхня (права) стулка не знайдена.

Розміри. Висота 31 мм, довжина 54 мм, випуклість стулки 18 мм.

Порівняння. Найвний матеріал показує, що форма черепашки описаного виду буває різною у різних екземплярів, причому лопатоподібно розширеним виявляється передній край, а задній — звуженим. Лігаментна ареа також нестала, як за своїм розташуванням на замковому краї, так і за формою. Однак завжди зберігається видовженість стулки в передньо-задньому напрямку, значна випуклість і характерна тонколистувата з пустотами всередині скульптура. Верхня стулка, треба думати, була грифовидно загнута, причому лігаментна ямка розташовувалася на внутрішньому борті стулки. Серед описаних в літературі подібна форма невідома.

* Назва від латинського слова *squaleo* — бути шорстким, шершавим.

Місцезнаходження та породи. Глина з вуглистими і конгломератовидними включеннями порід криворізької серії; с. Микола-Козельськ, Широківського району, Дніпропетровської області.

Геологічний вік. Середній еоцен.

Матеріал. Одна добре збережена і три пошкоджених лівих стулки.

РОДИНА *CUSPIDARIIDAE* DALL, 1886

Рід *Cuspidaria* Nardo, 1840

Cuspidaria tricostata Slodkewicz

Табл. I, фіг. 5.

1928. *Cuspidaria tricostata* Слодкевич. Матеріали к изучению палеогеновой фауны Донецкого бассейна, с. 559, табл. 39, фиг. 2, 3.

В колекції одне ядро лівої стулки з пошкодженим заднім краєм.

Черепашка трикутно-округлої форми. Передній край тупий і становить одну правильно заокруглену лінію, що йде від маківки до паліального краю. Задній край звужений і відтягнутий у своерідний носик. Маківка притуплена, наближена до переднього краю, загнута до площини змикання стулок і спрямована назад.

Поверхня ядра густо вкрита концентричними валоподібними ребрами (до 40 штук). На задній частині стулки знаходиться три радіальних кіля. Всі вони дещо випуклі до переднього краю. Верхній кілі збігається із зовнішнім краєм черепашки. Відстань між першим і другим кілем удвічі більша відстані між другим і третім кілями.

Розміри. Довжина 11—12 мм, висота 8 мм, випуклість 3 мм.

Порівняння. Всі ознаки описаної форми повністю підтверджують належність її до виду *Cuspidaria tricostata*. Дещо менша кількість концентричних ребер (В. С. Слодкевич нараховує їх 42—45), очевидно, пояснюється поганою збереженістю ядра. Відносні розміри нашого екземпляра такі ж, як і в описаного В. С. Слодкевичем з палеогену лівого берега р. Луганчик.

Місцезнаходження та породи. Косоверствуваті білі пісковики с. Пологи (урочище Білі Кручі) Запорізької області.

Геологічний вік і поширення. Окраїни Донецького басейну, лівий берег р. Луганчик (ст. Первозванівка). Київська світа.

КЛАС *GASTROPODA*

РОДИНА *VERMETIDAE* ORBIGNY, 1840

Рід *Vermetus* Daudin, 1800 ..

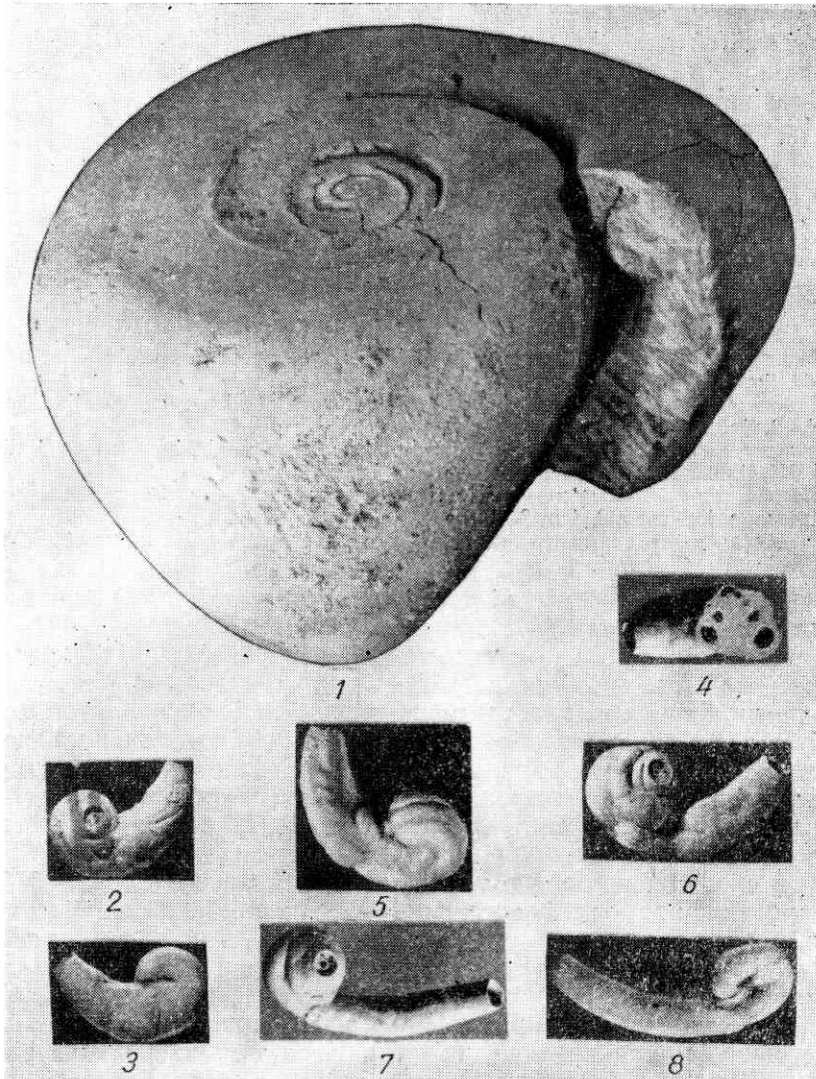
Vermetus akkaiensis sp.* n.

Табл. II, фіг. 2—8.

Голотип зберігається в музеї ІГН АН УРСР; Східний Крим, с. Біла скала, гори Ак-Кая та Аджилар, нижній?—середній еоцен.

Опис. Черепашка середнього розміру, червоподібна, лівозакручена. На початковій стадії росту вона утворює більш-менш правильну плоску спіраль із 2—3 обертів. Початкові оберт тонкостінні і, як правило, не зберігаються; на їх місці виявлена відтулина. З ростом спіраль збільшується донизу і нараховує у дорослих екземплярів 3—4 оберт. Ці оберт щільно прилягають між собою, і шовна лінія непомітна. Останній оберт дорослої форми не загортається по спіралі, а розправляється в трубку циліндричної форми. Пулок чіткий, у деяких екземплярів наскрізний, але у більшості індивідуумів — зарослий. Устя правильної округлої форми. Товщина стінок, трубки зменшується до устя. Край устя загострений. Внутрішні стінки устя гладенькі,

* Назва від гори Ак-Кая біля м. Білогорська.

Фиг. 1 — *Megalocypraea gigantea* Mü n s t. (ядро); фиг. 2—8 — *Vermetus akkaiensis* sp. n. (2, 6, 7 — вид зверху, 3, 5, 8 — вид знизу, 4 — внутрішня будова).

без парієнтальних пластин. Зовнішня поверхня черепашки також гладенька, з хвилястими лініями наростання і мозолеподібними потовщеннями.

Розміри. Висота спіралі кількох екземплярів 10; 11; 12; 9; 9; 8,5 мм. Діаметр відповідно 16; 14,5; 13,5; 13; 10,5; 12,5 мм. Довжина розгорнутої трубки 10; 19; 14; 15; 12; 25 мм.

Порівняння. Від відомих уже видів *Vermetidae* даний вид відрізняється більш-менш закономірно згорнутим завитком, у якого оберти дуже щільно прилягають між собою і в деякій мірі перекривають один одного. В стадії дорослої форми останній оберт не наслідує спіралі, а відростає у вигляді відокремленої слабо вигнутої циліндричної трубки простої будови. Очевидно, найближче до описаної форми стоїть *Vermetus (Siphonium) poligonus* (Desh.) із лугецького

ярусу Паризького басейну. Однак характер завитка у нього зовсім інший, а початкові оберти не утворюють спіралі, яка б знаходилася майже в одній площині.

Місцезнаходження та породи. Глауконітові піщанисті вапняки гір Ак-Кая та Аджилар в районі м. Білогорська.

Геологічний вік. Нижній еоцен.

Матеріал. 23 цілих екземпляри.

РОДИНА GYPRAEIDAE FLEMING, 1828

Рід *Megalocypraea* Schilder, 1927

Megalocypraea gigantea Münster

Табл. II, фір. 1.

1840. *Strombus giganteus* Münster, in Goldfuss. Petrefacta Germaniae, III, p. 14, pl. 169, fig. 3.
1863. *Strombus giganteus* Schafhäutl. Süd-Bauern Lethaea geognostica, p. 312, pl. 43, fig. 2.
1870. *Ovula gigantea* Fuchs. Die Conchylienfauna d. Eocenbildungen von Kalinovka, pl. III, fig. 2, 3.
1952. *Gisortia gigantea* Василенко. Стратиграфия и фауна эоценовых отложений Крыма, с. 152, табл. 8, фиг. 8.
1955. *Megalocypraea gigantea* Münster. Коробков. Справочник и метод. руковод., с. 249, табл. 47, фиг. 5.

В нашому розпорядженні одне деформоване ядро з пошкодженою нижньою частиною завитка.

Черепашка крупна, округло-конусоподібної форми. Спіраль низенька, складається з 5 обертів. Верхня частина спіралі плоска; маківка не виступає над поверхнею завитка. Зовнішня губа цільнокрая, без будь-яких ознак зазубленості, депресій і паріетального каналу. Апертура щилиноподібна, на всю висоту спіралі, з незначним розширенням до переднього краю. На передньому краї внутрішньої губи знаходиться фосула у вигляді неглибокої гвинтової вирізки. Поверхня черепашки гладенька.

Розміри. Висота 95 мм; ширина останнього оберта 113 мм. Очевидно, ширина недеформованої черепашки була не більша від висоти.

Порівняння. Незважаючи на те, що описану форму ми ототожнюємо з калинівською (описаною Фуксом), кримський індивідуум значно поступається розмірами. Висота й ширина кримської форми майже однакові, тоді як у калинівської висота значно більша від ширини.

Місцезнаходження та породи. Верхня частина лютецького ярусу м. Інкермана.

Геологічний вік і поширення. Середній еоцен Болгарії, ФРН. Нижня частина мергелів кийської світи платформеної України (Кіровоградська область).

ЛІТЕРАТУРА

1. Василенко В. К., Стратиграфия и фауна моллюсков эоценовых отложений Крыма, Гостоптехиздат, 1952.
2. Коробков И. А., О некоторых видах моллюсков из хадумского горизонта окрестностей г. Сулимова (Баталпашинска), Тр. геол. служб. Грознефти, в. 9, 1937.
3. Коробков И. А., Pectinidae северокавказского палеогена, Тр. геол. служб. Грознефти, в. 9, 1937.
4. Коробков И. А., Справочник и методическое руководство по третичным моллюскам, Брюхоногие, Гостоптехиздат, 1955.
5. Слодкевич В. С., Материалы к изучению палеогеновой фауны Донецкого бассейна, Изв. Геол. ком., т. 47, в. 5, 1928.

6. Cossman M. et Pissarro G., Iconographie complete des coquilles fossiles des l'Eocene des environs de Paris, t. I 1904, t. III, 1910.

7. Deshayes G.-R., Description des coquilles fossiles des environs de Paris, 1824—1837.

8. Deshayes G.-P., Description des animaux sans vertebres decouverts dans le bassin de Paris, 1856—1866.

9. Fuchs Th., Die Conchilienfauna der Eocenbildungen von Kalinowka. Verh. Russ. Kais. Miner. Gesellsch., St.-Petersbourg, 1870.

10. Gilbert M., Fauna malacologique de sables de Wemmel, Liv. I—II, Mem. du Musee royale Hist. nat. de Belgique, Bruxelles, 1936.

11. Goldfuss A., Petrefacta Germaniae, t. III, Leipzig, 1863.

12. Koenen A., Das norddeutsche Unter-Oligocen und seine Molluskenfauna, Abhandl. zur geol. Specialkarte von Preussen und Thüring, 1889—1894.

13. Schafhäütl K., Südbauerns Lethea geognostica. Leipzig, London—Paris, 1863.

Інститут геологічних
наук АН УРСР

Стаття надійшла
26.II 1962 р.

В. О. Зелінська

Молюски середньоеоценових відкладів Побужжя

За останні роки одержано ряд нових даних про розповсюдження морських фауністично охарактеризованих середньоеоценових відкладів на південних схилах Українського щита. Проте, фауна звідси мало вивчена і ніким не описувалась.

Зібрана нами колекція з району Побужжя дає деяке уявлення про склад і характер молюскової фауни середнього еоцену південного схилу щита. Характерною особливістю її є незначна кількість червононогих молюсків; домінуюча роль належить пластинчастозябровим, головним чином, представникам роду нерівномускульних. Поряд з типовими середньоеоценовими тут присутні види, що переходять також і у верхній еоцен. Очевидно, вони існували в другій половині середньоеоценового віку у фаціальних умовах, близьких до верхньоеоценових.

Нижче наводимо описи видів молюсків, зустрінutih у піщанисто-мергелі Побужжя, що за комплексом фауни належить до відкладів середнього еоцену.

ТИП MOLLUSCA

КЛАС BIVALVIA

РЯД ANISOMYARIA

РОДИНА PECTINIDAE

Рід *Variamussium* Sacco, 1897.

Variamussium scufum Коробков

Табл. I, фіг. 1, 2, 3

1936. *Variamussium scufum* Коробков, стр. 50, табл. 2, фіг. 14—16.

Лектотип. Можна рекомендувати екземпляр — Коробков, 1936, табл. 2, фіг. 14.

Опис. Черепашка правої стулки дуже тонка, прозора і ламка, слабо і рівномірно випукла, округло-трикутної пектиноїдної форми. Апікальний кут більший 90°. Маківка маленька, слабо випукла, не виступає за замковий край. Зовні вся черепашка вкрита дуже тонкими різкими концентричними ребрами, що переходять також на вушка. Переднє вушко правої стулки крупне, трикутне, довшою стороною прилягає до черепашки, має бісусний виріз. Всередині стулки 14—16 рідко розміщених високих радіальних ребер з широкою основою. При обла-

11-705
D.23
6.4

АКАДЕМІЯ НАУК
УКРАЇНСЬКОЇ РСР
ВІДДІЛ ХІМІЧНИХ
І ГЕОЛОГІЧНИХ НАУК

ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ
ГЕОЛОГІЇ І ОХОРОНИ
НАДР ПРИ РАДІ
МІНІСТРІВ УРСР

ГЕОЛОГІЧНИЙ ЖУРНАЛ

Том XXIII, вип. 4

ВИДАВНИЦТВО АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР
КИЇВ — 1963

3777

